

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
    - 1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน จาก 449 โรงเรียน
    - 1.1.2 ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน จาก 449 โรงเรียน
    - 1.1.3 นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 113,335 คน จาก 449 โรงเรียน
    - 1.1.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 113,335 คน จาก 449 โรงเรียน
    - 1.1.5 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน จาก 449 โรงเรียน

1.1.6 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และ

1.1.7 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยกำหนดให้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.7.1 เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.1.7.2 มีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.1.8 ผู้เชี่ยวชาญ ที่ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.8.1 ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

1.1.8.2 เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาหรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 คน

1.1.9 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ขั้นตอน

ขั้นตอน 1 ขั้นศึกษาความต้องการแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้แก่ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน

ขั้นตอน 2 ขั้นพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ขั้นตอน 3 ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน

ขั้นตอน 4 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 212 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ

2.2 แบบสอบถาม 4 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอน 1 ขั้นศึกษาความต้องการแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยการจัดประชุมและใช้ประเด็นคำถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบพร้อมทั้งจดบันทึกการประชุม และนำแบบสอบถามแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบ

ขั้นตอน 2 ขั้นพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามฉบับที่ 2 และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอน 3 ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามฉบับที่ 3 และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอน 4 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และทำการวิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ จำนวน และร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t- test

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษามีความต้องการแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 6 ขั้นตอน 19 รายการ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมและปรับลดในขั้นตอน 1 การเตรียมการ จาก 4 รายการ เป็น 4 รายการ ขั้นตอน 2 การดำเนินการ จาก 7 รายการ เป็น 12 รายการ ขั้นตอน 3 การตรวจสอบและประเมินผล จาก 4 รายการ เป็น 5 รายการ ขั้นตอน 4

แก้ไขปรับปรุง จากเดิม 2 รายการ เป็น 4 รายการ ขั้นตอน 5 การรายงาน จากเดิม 2 รายการ เป็น 3 รายการ ขั้นตอน 6 การประสานงาน จากเดิม 2 รายการ เป็น 2 รายการ จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา 6 ขั้นตอน 30 รายการ

2. ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ทั้ง 6 ขั้นตอน 30 รายการ โดยมีความสอดคล้อง ตรงตามหลักวิชา ทั้ง 6 ขั้นตอน 30 รายการ

3. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 ทั้ง 6 ขั้นตอน 30 รายการ มีความเหมาะสม

4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 6 ขั้นตอน 30 รายการ มีความเป็นไปได้

5. แนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ตรงกับความต้องการ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 30 รายการ ดังนี้ 1) การเตรียมการ 4 รายการ 2) การดำเนินการ 12 รายการ 3) การตรวจสอบและประเมินผล 5 รายการ 4) การแก้ไขปรับปรุง 4 รายการ 5) การรายงาน 3 รายการ และ 6) การประสานงาน 2 รายการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สรุปแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ได้เป็น 6 ขั้นตอน ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

ขั้นตอน 1 ขั้นการเตรียมการ ประกอบด้วย 4 รายการ ได้แก่ 1) การจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากรทุกฝ่าย 3) พัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากรทุกฝ่าย 4) กำหนดผู้รับผิดชอบในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงาน

และนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 20-25) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-55) ; จำรูญ เรื่องขจร (2545 : 6) และสงบ ลักษณ์ (2547 : ออนไลน์) ได้ให้แนวคิดที่มีส่วนคล้ายคลึง และมีจุดร่วมที่สำคัญไว้ว่า การเตรียมการ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนักและพัฒนา แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ในการประสาน กระตุ้น กำกับ ดูแล ให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันดำเนินการและจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาณี แสงอินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) และ กฤษญา ธรรมะสุวรรณ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื่องจากการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานคือ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีมสร้างความพร้อมให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและมีกลไกในการดำเนินงานเรื่องนี้ คือ ร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกันลงมือปฏิบัติ (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันแก้ไขปรับปรุง (Action) เพื่อช่วยให้สถานศึกษากำหนดแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ 3) การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 13) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ อินทร์สุข (2545 : 17) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรมีอิทธิพลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้ประมาณร้อยละ 81 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา จันทุนิยม (2547 : 17) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 37 รายการ คือ การเตรียมความพร้อม มี 8 รายการ เช่น การสร้างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความจำเป็น พร้อมทั้งรับทราบบทบาทในการมีส่วนร่วม เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะดำเนินการ

ขั้นตอน 2 ขั้นการดำเนินการ ประกอบด้วย 12 รายการ ได้แก่ 1) จัดประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและกำหนดนโยบาย เป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา 2) จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) กำหนดแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 5) กำหนดงบประมาณในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) กำหนดเกณฑ์ประเมินความสำเร็จและตัวชี้วัดของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาชาติ 7) ประชุมทบทวนแผนการดำเนินการตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 8) จัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี 9) ดำเนินการตามแผนและขั้นตอนที่กำหนด 10) สนับสนุนทรัพยากร จัดตั้งอำนาจความสะดวกส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการ 11) ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด 12) จัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบและพร้อมใช้งานทันเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 :12-55) ; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 37) ; จำรูญ เรืองขจร (2545 : 6) และ จำรัส นองมาก (2545 : 113-115) ได้ให้แนวคิดที่มีส่วนคล้ายคลึง และมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือนกันที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินการหรือการดำเนินงาน เป็นการดำเนินการประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผน กำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษา กำหนดแนวทาง ระยะเวลา งบประมาณ กำหนดเกณฑ์ความสำเร็จ ดำเนินงานตามแผน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยสรุปสาระสำคัญของแผนงาน จัดลำดับของโครงการให้การช่วยเหลือ นิเทศติดตาม สนับสนุนทรัพยากร และจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้พร้อมใช้งาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ อินทร์สุข (2545 : 17) ได้ศึกษาปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการนิเทศและกำกับติดตาม ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นชุดของปัจจัยที่ดีที่สุดที่ร่วมกันแล้วมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา จันบุญมี (2547 : 17) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาระบบ การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 37 รายการ คือ 1) การเตรียมความพร้อม มี 5 รายการ เช่น การสร้างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการการประอม-

ศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) กล่าวว่า การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพ มีข้อมูลที่ละเอียด ถูกต้อง ทันเวลา และเหตุการณ์ จะช่วยให้การบริหารงาน และการตัดสินใจเป็นไปอย่างมี คุณภาพ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผน และ ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด โดยมุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้บริหารต้องกำกับติดตามไปให้การดำเนินการ เป็นไปตามเป้าหมายและแผนที่กำหนด พร้อมทั้งมีการจัดการระบบสารสนเทศ ให้พร้อมหรือควบคู่ กับการดำเนินงานทุกขั้นตอน

ขั้นตอน 3 ขั้นตรวจสอบและประเมินผล ประกอบด้วย 5 รายการ ได้แก่ 1) การกำหนด กรอบการประเมินตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 2) จัดหาเครื่องมือ การประเมินผลตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 3) ดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินผล และรวบรวมข้อมูล 4) ดำเนินการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล 5) สรุปผล การประเมินมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงาน และนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 20-25) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-55) ; สำนักงานคณะกรรมการประถม-ศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11-13) ; สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546ข : 30-31) และ สงบ ลักยณะ (2547 : ออนไลน์) ได้ให้แนวคิดที่มีส่วนคล้ายคลึง และมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือน กันที่กล่าวไว้ว่าการตรวจสอบและการประเมินผล เป็นกลไกที่สำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่ กำหนดเพียงใด โดยคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบทบทวนและ รายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้วิธีหลากหลาย เหมาะสม และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสรรค์ มณีเล็ก (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อหา รูปแบบการประเมินตนเองของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีรูปแบบการประเมินตนเอง ที่ชัดเจนและเป็นระบบตาม บริบทที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ โดยมีรูปแบบหลัก ดังนี้ 1) การเตรียมการประเมินตนเอง ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การกำหนดตัวผู้ประเมิน การกำหนดกรอบการประเมิน การกำหนดปฏิทิน การประเมิน 2) การดำเนินการประเมินตนเอง ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบผลการประเมิน 3) การสรุปรายงานผลการประเมิน 4) การนำ ผลการประเมินไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โบว์แมน และบราวน์ (Bowman and Brown, 1994 : 58) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่า การดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาอยู่บนพื้นฐานของนโยบาย และมาตรฐานทุกด้านของสถาบัน ทั้งนโยบายและมาตรฐานถูกนำไปใช้โดยคนในสถาบัน เพื่อทำให้เกิดการศึกษาด้วยตนเอง บน

พันธกิจของโรงเรียนและมีคณะผู้ตรวจสอบที่เป็นอิสระสำหรับการตรวจสอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บอร์ดฟุต (Boardfoot, 1994 : 72) ศึกษาการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมคุณภาพภายในเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย เปรียบเทียบกันให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติที่สำคัญนานาประการ และปัจจัยทางสังคมที่ทำให้เกิดการผันแปรในเยอรมันได้พิจารณาความผันแปรจากจังหวัดหนึ่งกับอีกจังหวัดหนึ่ง การตรวจสอบการประกัน และการควบคุมคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ความรับผิดชอบของครูซึ่งใหญ่มากและถือข้อปฏิบัติ ความกฎหมาย ในสวีเดนให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพ โดยการพัฒนาให้ครูมีความชำนาญ โดยการมีการตรวจ ประเมิน หลังจากนั้นให้ถือเป็นข้อปฏิบัติต่อไป ในฝรั่งเศส ใช้การตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกและควบคุมโดยศูนย์กลางการศึกษา ในนิวซีแลนด์ ใช้การตรวจสอบจากหน่วยงานจากภายนอกเป็นหลัก กรอบงานใหม่ในการประกันคุณภาพถูกนำมาใช้แทนที่ระบบการตรวจสอบแบบเดิม โดยผ่านการตรวจ ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ในออสเตรเลียทุกแห่งมีระบบเป็นของตนเอง รูปแบบการควบคุมและการประกันคุณภาพมุ่งไปที่โรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษาในระดับที่สูงกว่า

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตรวจสอบและประเมินผล เป็นกลไกที่ช่วยให้ทราบปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินการประกันคุณภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องร่วมกันกำหนดแนวทางการตรวจสอบให้ครอบคลุมภาระงานดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ขั้นตอน 4 ขั้นแก้ไขปรับปรุง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปัญหาตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 2) ร่วมกันระบุสาเหตุและแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 3) ดำเนินการวางแผนการแก้ไขปัญหาการดำเนินการมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ 4) ดำเนินการแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานและนักวิชาการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-55) ; สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11-13) ; สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546ข : 30-31) ; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 37) และ สงบ ลักษณ์ (2547 : ออนไลน์) ได้ให้แนวคิดที่มีส่วนคล้ายคลึงและมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือนกันที่กล่าวไว้ว่า การแก้ไขปรับปรุง เมื่อบุคคลแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมดแล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง มาตรฐานใดที่มีปัญหาที่ร่วมกันระบุสาเหตุ แนวทางแก้ไข วางแผนการแก้ไข และดำเนินการแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 13)

กล่าวว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีการทำงานเป็นทีม สร้างความพร้อมให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและมีกลไกในการดำเนินงานเรื่องนี้ คือ ร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกันลงมือปฏิบัติ (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันแก้ไขปรับปรุง (Action)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขณะดำเนินการ หรือหลังการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีปัญหาอุปสรรค หรือแนวทางที่กำหนดไม่สามารถจะดำเนินต่อไปได้ หรือพบแนวทางที่ดีกว่า ก็ควรจะร่วมกันแก้ไขปรับปรุงให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

ขั้นตอน 5 ขั้นการรายงาน ประกอบด้วย 3 รายการ ได้แก่ 1) สรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพประจำปี 2) นำเสนอผลการประเมินต่อผู้ปกครองสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัด 3) ดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบผลการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 20-25) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-55) ; สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546ข : 30-31) ; จำรูญ เรื่องขจร (2545 : 6) และ สงบ ถักยณะ (2547 : ออนไลน์) ได้ให้แนวคิดที่มีส่วนคล้ายคลึง และมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือนกันที่กล่าวไว้ว่า การรายงานเมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษา จะต้องจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมหลักฐาน ข้อมูล และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 48 กระทรวงศึกษาธิการ (2546ง : 29) กล่าวว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อ สันชนพิพัฒน์ (2547 : 20) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของชุมชนสังกัดสำนักงานเขตบริการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนสังกัดสำนักงานเขตบริการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุพรรณบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง และในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา

ประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 48) กล่าวว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตาม แผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องทำรายงานการ ประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็น บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อ แสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การรายงานผลในคณะทำงาน ผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด และ สาธารณชน เป็นไปตามข้อกำหนด และเป็นการแสดงผลว่าการดำเนินการมีผลเป็นอย่างไร

ขั้นตอน 6 ขั้นการประสานงาน ประกอบด้วย 2 รายการ ได้แก่ 1) ดำเนินการประสานงาน กับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา และ 2) ดำเนินการประสานงานกับสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในการขอรับการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐาน ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวง ศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 20-25) ; สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2546ข : 30-31) ; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 37) ; จำรูญ เรื่องขจร (2545 : 6) และ จำรัส นองมาก (2545 : 113-115) ได้ให้แนวคิดที่มี ส่วนคล้ายคลึงและมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือนกันที่กล่าวไว้ว่า การประสานงานเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา เมื่อจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อ สาธารณชนแล้ว ควรจะต้องประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา และ ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในการขอรับการประเมิน สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 37-38) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ตามขอบข่ายและการกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล เกี่ยวกับการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในเขตพื้นที่การศึกษา และประสานงาน กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็น ฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้อกำหนดเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการในแต่ละระยะ 1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี สถานศึกษาต้องประสานงาน หน่วยงานต้นสังกัดหรือองค์กรภายนอก เพื่อพัฒนาและการประเมิน คุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 สามารถนำแนวทางทั้ง 6 ขั้นตอน 30 รายการ ของแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปจัดอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 สามารถนำแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 สามารถสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาให้นำแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษา พร้อมทั้งนำไปจัดทำคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อสถานศึกษาได้นำแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ไปปฏิบัติ ทั้ง 6 ขั้นตอน 30 รายการ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัย ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละขั้นตอน

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 กับผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีคุณภาพเพียง 6 ขั้นตอน ซึ่งน่าจะมีการขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนอันได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและการนำแนวทางปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เพื่อให้สามารถนำแนวทางการปฏิบัติมาแก้ไขปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของบุคคลต่อการนำแนวทางปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ไปปฏิบัติในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2